

Právní nauka



APLIKACE PRÁVA

Realizace práva



Chování v souladu s právem představuje chování, které je právně dovolené, není však motivováno existencí a obsahem právních norem.

Výkon subjektivního práva nebo subjektivní povinnosti je chování rovněž právně dovolené (v případě povinnosti dokonce přikázané); osoba, která se takto chová, si ovšem uvědomuje, že její chování má určitý právní aspekt.

Aplikace práva

Aplikací práva rozumíme jeho uskutečňování státními orgány, a to zejména jejich rozhodovací činností. Aplikaci práva provádějí zejména soudy a orgány státní správy, v menší míře pak orgány samosprávy a pouze v omezené míře orgány zákonodárné (např. rozhodnutí komory parlamentu o vydání jejího člena k trestnímu stíhání)

Aplikace práva



Aplikace práva zahrnuje poznání a zhodnocení situace, její porovnání s právními normami a v případě potřeby vydání rozhodnutí.



Zahájení řízení

- na návrh účastníka
- z úřední povinnosti

Posouzení oprávnění orgánu zabývat se věcí

Pravomoc

- který druh státního orgánu se může věcí zabývat

Příslušnost

- která organizační složka tohoto orgánu se může věcí zabývat

- A) Věcné kritérium
- B) Územní kritérium
- C) Funkční kritérium

Přípustnost návrhu - zjištění, zda

- návrh má předepsané náležitosti,
- neexistují další překážky řízení (překážka věci rozhodnuté, překážka zahájeného řízení)
- příslušný orgán má oprávnění vydat rozhodnutí, o němž návrhovaatel žádá

Zjištění skutkového stavu

Východisko pro další postup orgánu, včetně vydání rozhodnutí

- skutečnosti dokazované jsou zohledněny jen tehdy, jestliže účastníci navrhnou důkazy, které přesvědčí orgán o tom, že odpovídají pravdě;
- skutečnosti známé orgánu z jeho předchozí činnosti, popřípadě skutečnosti známé všeobecně
- skutečnosti presumované -vyvratitelné domněnky- jsou považovány za pravdivé, dokud účastníci neprokáží, že pravdivé nejsou;
- nevyvratitelné domněnky a fikce jsou považovány za pravdivé vždy; důkaz opaku zde není přípustný a nebude zohledňován.

Důkazní břemeno

-povinnost navrhnout a provést důkaz

-u dokazovaných a presumovaných skutečností má povinnost důkazního břemene ten účastník řízení, který tvrdí předmětnou skutečnost a kterému je její prokázání ku prospěchu.

Nalezení právních norem

Účastníci řízení nemusí prokazovat obsah právních norem. Nalezení příslušných pramenů práva a jejich interpretace je věcí orgánu provádějícího aplikaci



Subsumpce

Podřazení skutkového stavu pod hypotézu právní normy

Uvážení umožňuje, aby orgán provádějící aplikaci mohl více přihlédnout ke specifickým okolnostem daného případu a rozhodnutí přizpůsobil požadavku spravedlnosti a účelu sledovanému v právní normě.



Rozhodnutí – individuální právní akt



Vydání rozhodnutí – individuální právní akt

Rozhodnutí státních orgánů vydávaná v konkrétních případech

- **Konstitutivní** - rozhodnutí, která mají za následek vznik, změnu nebo zánik práv a povinností účastníků.
- **Deklaratorní** - rozhodnutí, která pouze autoritativně konstatují, zda předmětný právní vztah (nárok, povinnost) existuje nebo ne

Náležitosti individuálního právního aktu

stanoví obvykle právní předpis, který umožňuje jeho vydání Mezi podstatné náležitosti zpravidla patří:

- označení orgánu vydávajícího individuální právní akt a označení účastníků řízení,
- výrok (vlastní rozhodnutí),
- odůvodnění výroku,
- poučení o opravných prostředcích.

Opravné prostředky



Řádné – (odvolání) v relativně krátké lhůtě po vydání rozhodnutí; lze je použít pro nápravu zjevného pochybení aplikujícího orgánu během prvoinstančního řízení nebo pro vyjasnění právních problémů, u nichž orgán první instance svým odůvodněním nepřesvědčil nespokojeného účastníka o správnosti svého rozhodnutí.

Mimořádné – (dovolání, žaloba pro zmatečnost, žaloba na obnovu řízení) je možné uplatnit i proti rozhodnutím, která nabyly právní moci. Je možné uplatnit pouze ve vymezených situacích.

Důvody, které mohou vést k přípustnosti mimořádného opravného prostředku:

- řízení bylo postiženo tak vážnými chybami, že zájem na jejich odstranění převyšuje zájem na ochranu právní jistoty
- vyšly najevo nové skutečnosti, které jsou pro rozhodnutí podstatné a které v době, kdy řízení probíhalo, nebyly
- existuje kvalifikovaný obecný právní zájem na důkladném vyjasnění sporné právní otázky

Právní moc rozhodnutí



Právní moc rozhodnutí

rozhodnutí, které již nelze napadnout řádným opravným prostředkem

Vykonatelnost

povinného lze ke splnění jeho povinnosti donutit provedením výkonu rozhodnutí.



Aplikace práva soudy



Soudy jsou orgány, které

- poskytující obecnou ochranu práv fyzických a právnických osob (občanské soudní řízení)
- přezkoumávají zákonnosti rozhodnutí orgánů veřejné správy (správní soudnictví)
- rozhodování o vině a trestu za trestné činy (trestní soudnictví)
- některé další činnosti zahrnující aplikaci práva (např. vedení obchod. rejstříku)

Organizace soudů soudní moc v ČR vykonává

- Ústavní soud – oblast ústavněprávních sporů mezi státními orgány, popř. orgány samosprávy a sporů týkajících se lidských práv.
- soustava řádných soudů - ostatní spory



Soudní soustava

- ❖ Nejvyšší soud (Nejvyšší správní soud)
- ❖ Vrchní
- ❖ Krajské
- ❖ Okresní

Vazby mezi soudy nepředstavují podřízenost a nadřízenost soudů, nýbrž pouze instanční postup řízení o opravných prostředcích.

Ústavní soud – není součástí soustavy obecných soudů



Nezávislost soudů a soudců

- organizačním oddělením soudů od orgánů reprezentujících ostatní složky státní moci a neslučitelnost funkce soudce s funkcemi v legislativě a exekutivě.
- přestupková imunita soudců
- soudci jsou jmenováni prezidentem republiky bez časového omezení a nelze je odvolat (s výjimkou jejich kárné odpovědnosti).

Rozhodnutí soudu činí buď senát nebo samosoudce. Samosoudci rozhodují ve věcech považovaných obecně za méně závažné a méně komplikované

Soudní řízení



Zásady

zásada nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců

princip zákonného soudce,

zásada rovnosti účastníků soudního řízení,

zásada veřejnosti a ústnosti jednání,

Princip hospodárnosti (rychle, účinně a bez zbytečného odkladů)

Občanské soudní řízení



- je právem upravený postup při rozhodování sporů v soukromém právu (občanském, obchodním, pracovním, rodinném).

-zahájení řízení na návrh, je výjimečně z úřední povinnosti. Z návrhu musí být patrné čeho se navrhovatel domáhá (žalobní petit)

V občanském soudním řízení se lze domáhat, aby soud:

- rozhodl o osobním stavu (způsobilost k právním úkonům, rozvod, určení otcovství apod.)
- uložil splnění povinnosti (zaplacení dluhu, náhrada škody, zdržení se rušení výkonu práva apod.)
- určil, zda tu právo nebo právní vztah je nebo není (existence vlastnického práva, nájemního vztahu, platnost výpovědi apod.)

V občanském soudním řízení platí dispoziční zásada, soud nemůže sám měnit žalobní petit.

Opatření ještě před zahájením řízení: Předběžná opatření, kterým zatímně upraví poměry účastníků nebo zajištění důkazu, který by později nebylo možné provést, nebo bylo možné provést jen s velkými obtížemi

Občanské soudní řízení II.



Soud rozhoduje ve věci samé **rozsudkem**, v ostatních (zejména procesních) záležitostech usnesením.

Za určitých okolností může soud rozhodnout :

rozsudkem pro uznání - může soud vydat tehdy, jestliže žalovaný v průběhu řízení uplatněný nárok zcela nebo z části uznal

rozsudkem pro zmeškání - vydá soud tehdy, jestliže se řádně předvolaný žalovaný bez omluvy nedostavil k prvnímu jednání a navrhně-li to žalobce, který se k tomuto jednání dostavil

platební rozkaz - soud jej vydá v případě, že žalobcem uplatněné právo na zaplacení peněžité částky vyplývá ze skutečností žalobcem uvedených. Strana, která nebyla slyšena, může toto zkrácení (a zlevnění) procesu akceptovat, nebo podat do 15 dnů *odpor*; *platební rozkaz* se tím v plném rozsahu ruší a soud provede normální soudní řízení.

Trestní řízení



je právem upravený postup, jehož účelem je spolehlivě zjistit, zda byl spáchán trestný čin, a případně najít pachatele a uložit mu zákonem stanovený trest.

Subjekty trestního řízení

-*orgány činné v trestním řízení*, čímž se rozumí soud, státní zástupce a policejní orgán.

-osoba, proti níž je řízení vedeno, označovaná v různých fázích řízení jako *obviněný, obžalovaný nebo odsouzený*.

Na řízení se účastní i další osoby, jako poškozený, obhájce aj.



Trestní řízení II.



Fáze trestního řízení

- Přípravné řízení v této části se jedná hlavně o postup policie a státního zástupce při zjišťování skutečností podstatných pro další vývoj řízení a zajišťování důkazů. Soud je zde zapojen pouze v minimální míře.
- Předběžné projednání obžaloby toto stadium trestního řízení není povinné a může být vynecháno.
- Hlavní líčení je jádrem trestního řízení, v němž probíhá vlastní aplikace práva soudem. Zpravidla končí rozsudkem o vině nebo o zproštění viny.
- Řízení o opravných prostředcích a výkon rozhodnutí

Zásady trestního řízení

- uplatnění zásady oficiality a legality. Orgány činné v trestním řízení stíhají všechny trestné činy, o nichž se dozvědí z úřední povinnosti.
- zásada objektivní pravdy. Orgány činné v trestním řízení se nemohou spokojit pouze s tím, že nějaká skutečnost je vysoce pravděpodobná. Všechny okolnosti případu je třeba zjistit objektivně.
- zásada presumpce nevinny - dokud není vina vyslovena pravomocným odsuzujícím rozsudkem, považuje se obviněný za nevinného.